

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa T. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.
przeciwko D.J.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 20 lipca 2017 r.,

zażalenia pozwanego

na wyrok Sądu Okręgowego w O.

z dnia 12 grudnia 2016 r., sygn. akt V Ga (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w O., uwzględniając apelację powoda z powołaniem się na art. 386 § 4 k.p.c., uchylił wyrok Sądu Rejonowego w O. z dnia 14 marca 2016 r. wydany w sprawie o zapłatę i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ponieważ uznał, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Sąd Okręgowy wskazał, że część uzasadnienia, która co do zasady winna być poświęcona dokonanyom ustaleniom faktycznym, jest w istocie streszczeniem stanowisk stron prezentowanych w kolejnych pismach, zeznań świadków oraz opinii biegłego. Podniósł również, że Sąd Rejonowy w zasadzie orzekł o zupełnie innym stosunku jaki łączył strony;

skupił się na wykonaniu ścian zewnętrznych budynku oraz braku wykonania izolacji, podczas gdy żądanie pozwu wyraźnie wskazuje, iż powód dochodzi roszczenia na podstawie umowy nr [...] z dnia 20 listopada 2013 r., której przedmiotem było wykonanie ścian działowych wewnątrz budynku.

W zażaleniu, pozwany zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez dokonanie przez Sąd Okręgowy błędnej kwalifikacji występującej w sprawie sytuacji procesowej, jako odpowiadającej podstawie orzeczenia kasatoryjnego, o której mowa w art. 386 § 4 k.p.c., podczas gdy w postępowaniu przed Sądem Rejonowym nie doszło do nierozpoznania istoty sprawy. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie służy kontroli prawidłowości wyboru przez sąd drugiej instancji formy rozstrzygnięcia, uchylającego zaskarżone orzeczenie sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania. Dokonywana przez Sąd Najwyższy w postępowaniu zażaleniowym kontrola ma charakter formalny, koncentrujący się na ocenie wystąpienia ustawowych przesłanek wydania tego rozstrzygnięcia, określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Jeżeli orzeczenie sądu pierwszej instancji zostało uchylone z powodu nierozpoznania przez ten sąd istoty sprawy, zadaniem Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym jest zbadanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował tą przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasatoryjnego. Poza zakresem kontroli Sądu Najwyższego pozostaje zaś prawidłowość stanowiska prawnego sądu drugiej instancji co do *meritum*.

Sąd Okręgowy uchylił wyrok Sądu Rejonowego z powodu nierozpoznania istoty sprawy. Pojęcie nierozpoznania istoty sprawy interpretowane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia, polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania przez ten sąd materialnej podstawy żądania albo oceny merytorycznych zarzutów strony przy bezpodstawnym przyjęciu, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36 oraz z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1 - 2, poz. 2). Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi również w przypadku dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby poczynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej. W takiej sytuacji uzasadnione jest uchylenie orzeczenia ze względu na respektowanie uprawnień stron, wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2017 r., IV CZ 130/16, nie publ.).

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy, stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy co do zasady trafnie zidentyfikował zaistniałą sytuację procesową, jako odpowiadającą powołanej przyczynie uchylenia wyroku Sądu Rejonowego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Z uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego nie wynika bowiem podstawa faktyczna rozstrzygnięcia. Sąd Rejonowy streścił stanowiska stron prezentowane w kolejnych pismach, zeznania świadków oraz opinię biegłego, nie poczynił jednak stanowczych ustaleń faktycznych (wraz z oceną materiału dowodowego, odpowiadającą wymogom określonym w art. 233 § 1 k.p.c.), które są niezbędne do dokonania oceny prawnej dochodzonego przez powoda roszczenia. Jak zauważył Sąd Okręgowy, Sąd Rejonowy pominął fakt, że powód dochodził roszczenia z zawartej w dniu 20 listopada 2013 r. umowy nr [...], której przedmiotem było wykonanie ścian działowych w piwnicy, parterze i piętrze, lecz skoncentrował się na wykonaniu ścian zewnętrznych budynku oraz braku izolacji pionowej budynku. Pozwany potwierdził, że roboty budowlane objęte umową z dnia 20 listopada 2013 r. zostały wykonane i nie twierdził, by były wadliwe (k. 31/2). Natomiast jego zdaniem, wadami były dotknięte inne elementy budynku, wykonane przez stronę powodową na podstawie innych umów, w związku zresztą z którymi został postawiony zarzut potrącenia. Tymczasem, Sąd pierwszej instancji stwierdził, że strona powodowa domaga się zapłaty za prace, których w ogóle nie wykonała.

Należy jednak zwrócić uwagę - czego nie dostrzegł Sąd drugiej instancji - że w opisie podstaw wystawienia faktury Vat nr (...) na kwotę dochodzoną pozwem

jest wprowadzić powołana umowa z dnia 20 listopada 2013 r., ale jest też zapis o zakończeniu prac budowlanych na poziomie stanu surowego zamkniętego (k. 7). W tym kontekście, również i adekwatne okoliczności odnośnie do podniesionego przez pozwanego zarzutu potrącenia kwoty 64 000 zł, nie zostały wyjaśnione w ramach podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i powiązane z okolicznościami faktycznymi wynikającymi z twierdzeń pozwu oraz dołączonych do niego dokumentów. Istotnym bowiem jest, że uprawnienie pozwanego do zatrzymania łącznie kwoty 64 000 zł, zostało zastrzeżone w związku z wadliwościami prac budowlanych innych elementów budynku stanu surowego otwartego. Dlatego koniecznym jest ustalenie, czy zafakturowane wynagrodzenie za roboty budowlane dotknięte wadami - na poczet usunięcia których przyznano pozwanemu jako inwestorowi uprawnienie do zatrzymania tych kwot (k. 35/2, 40) - zostało pomniejszone o kwotę 64 000 zł, względnie w inny sposób przez pozwanego zrealizowane. Poza tym, Sąd Rejonowy nie uzasadnił, dlaczego oddalił powództwo w zakresie różnicy pomiędzy kwotą dochodzoną pozwem (69 152,54 zł), a kwotą objętą zarzutem potrącenia (64 000 zł).

Poczynienie przez Sąd Okręgowy niezbędnych ustaleń faktycznych adekwatnych do okoliczności podniesionych w pozwie i przytoczonych przez pozwanego na uzasadnienie zarzutu potrącenia, a następnie dokonanie pełnej oceny prawnej dochodzonego przez powoda roszczenia, pozbawiłoby strony możliwości kwestionowania ustalonej podstawy faktycznej z powodu zakazu oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów i oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.) oraz ze względu na związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Fakt, że postępowanie apelacyjne jest kontynuacją postępowania merytorycznego i sąd odwoławczy obowiązany jest rozpoznać sprawę po raz wtóry nie pozbawia tego postępowania funkcji kontrolnej. Przejęcie przez sąd odwoławczy dokonywania całości ustaleń istotnych dla rozstrzygnięcia i ich oceny prawnej, stanowiłoby ograniczenie uprawnień stron wynikających z tego, że postępowanie sądowe jest dwuinstancyjne.

Z tych względów Sąd Najwyższy uznał zażalenie za nieuzasadnione i oddalił je na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. Orzeczenie

o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawił zgodnie z art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 394¹ § 3 k.p.c. sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

aj